

Šolski sveti in šolski odbori v letih 1869-1941

IVANKA ZAIC-CIZELJ

Leta 1869 je bil sprejet tretji šolski zakon, ki je v razvoju šolstva v avstrijskih deželah pomenil pravo revolucijo. Cerkev je izgubila svojo vlogo pri vodenju in nadzorovanju šol. Za nadzornike nad didaktično pedagoškim stanjem šol so bili postavljeni šolski inšpektorji, za vodstvo in nadzor nad vzgojo pa ustanovljeni šolski sveti.

Šolski sveti so bili organi, ki so bili delno imenovani (1/3 članov) in delno voljeni; njihovi člani so opravljali funkcijo brezplačno. Voljeni so bili lahko vsi tisti, ki so imeli pravico biti voljeni v občinski zastop (krajevni in mestni šolski sveti) in okrajni zastop (okrajni šolski sveti). Deželni šolski svet je bil sestavljen po nekaterih drugačnem ključu - 7 članov je imenoval cesar na predlog ministra za bogočastje in uk; voljeni so bili samo trije člani, in sicer je 2 člana volil deželni odbor, enega pa občinski svet deželnega glavnega mesta.

Zakon o šolskem nadzorstvu za vojvodino Štajersko je bil sprejet 8. februarja 1869. leta. S tem zakonom so bili predpisani:

- deželni šolski svet v Gradcu kot najvišja deželna šolska oblast,
- okrajni šolski sveti na sedežih posameznih upravnih okrajev in
- krajevni šolski sveti v vsaki šolski občini.

Krajevni šolski sveti

Krajevni šolski svet je z državnim, deželnim ali občinskim denarjem nadzoroval in vodil delno ali popolnoma vzdrževane ljudske šole, h katerim so spadale vsakodnevne šole (ki so imele pouk samo ob delavnikih) in nadaljevalne šole ter deklishe delovne šole v šolski soseski. Šolske soseske so bile sestavljene iz ene ali več občin oziroma njihovih delov, katerih prebivalci so bili dolžni pošiljati otroke v določeno šolo. Meje šolskih sosesk (občin, okolišev) je določal deželni šolski svet po nasvetu okrajnega šolskega sveta, upoštevajoč mnenje občin, ki so jih meje zadevale.

Krajevni šolski svet je bil sestavljen iz: **krajevnega šolskega nadzornika**, ki ga je imenoval okrajni šolski svet; **učitelja** v šolski soseski obstoječe ljudske šole; če je bilo na tej šoli več učiteljev, pa ravnatelja ali prvega učitelja; **veroučitelja** v šolski soseski bivajočih veroizpovedi in najmanj **petih voljenih članov**.

Mandatna doba krajevnega šolskega sveta je trajala šest let. Člane, ki so v tem času zaradi kakršnihkoli vzrokov izpadli, so ponovno imenovali oziroma volili.

Naloge krajevnega šolskega sveta so bile:

1. Določati plačo učiteljem v skladu z obstoječo zakonodajo in poskrbeti za pravočasno izplačilo.
2. Skrbeti za krajevni šolski sklad in premoženje drugih šolskih ustanov, če ni bilo v ustanovitvenih listinah drugače določeno.
3. Skrbeti za šolsko poslopje, zemljišče in inventar.
4. Preskrbeti učne pripomočke za revne učence in skrbeti za učila.
5. Izdelati letne proračune za občinske šole.
6. Shranjevati šolske vrednostne papirje in druge pomembne listine.
7. Poročati okrajnemu šolskemu svetu o premoženju občinskih šol, ki ga upravlja.
8. Voditi evidenco šolobveznih otrok in v skladu s predpisi, kaznovati tiste, ki šole ne obiskujejo ali jo zanemarjajo.
9. Skrbeti za predpisan potek pouka.
10. Kontrolirati sposobnost, marljivost in odnos učiteljskega kadra do šole kakor tudi vedenje učencev zunaj šole.
11. Pomagati učiteljem pri vzdrževanju šolske discipline.
12. Reševati nesporazume med učitelji, če ti izhajajo iz šolskih razmer.
13. Dajati pojasnila, poročila in lahko tudi nasvete nadrejenim oblastem in občinskemu zastopu.
14. Dajati predloge glede učnega načrta, učbenikov in učnega jezika.
15. Zastopati šolsko sosesko navzven.
16. Nejemati uslužbence, ki jih potrebujejo od šolske soseske vzdrževane šole.
17. Pokriti stroške priprave, vzdrževanja in najema učiteljskih stanovanj; poskrbeti za prostore občinskih šol, njih ogrevanje in osvetljevanje.

Krajevni šolski svet je imel redno sejo vsake tri mesece, po potrebi pa je bila lahko sklicana tudi izredna seja. Sklepi so zavezovali vsolane občine. Nadzor nad didaktično pedagoškim delom šole je opravljala krajevni šolski nadzornik. Šolo je lahko obiskal tudi vsak drug član šolskega sveta in si ogledal stanje, ni pa imel pravice karkoli odrediti ali ukazovati.

Okrajni šolski sveti

Za nadzor v ljudskih šolah na področju okraja je bil postavljen okrajni šolski svet. Meje šolskega okraja so se navadno pokrivalo z mejami upravnega okraja, drugačne so bile lahko le, če je bilo z deželnim predpisom tako določeno. Mesta z lastnim statutom so se smatrala kot poseben

šolski okraj - naloge krajevnega in okrajnega šolskega sveta je tu opravljal mestni šolski svet, katerega predsednik je bil vsakokratni župan, namestnika pa je volil mestni šolski svet izmed svojih članov.

Okrajni šolski svet je bil sestavljen iz:

- **predstojnika upravne okrajne oblasti** kot predsednika;
- **veroučitelja** tiste veroizpovedi, ki je štela v okraju več kot 500 duš; imenoval ga je deželni glavar;
- **okrajnega šolskega nadzornika**;
- **učitelja** (strokovnjaka), ki ga je izvolil učiteljski zbor, potrdil pa deželni šolski svet;
- **petih članov**, ki jih je izvolil okrajni zastop (za mestni šolski svet pa občinski zastop).

Naloge okrajnega šolskega sveta so bile:

1. Navzven zastopati koristi šolskega okraja, imeti pregled nad šolskimi predpisi in izvajanjem le teh v šolskem okraju kot celoti in v vsaki posamezni šoli.
2. Poskrbeti, da se predpisi višjih šolskih oblasti, ki se tičejo ljudskih šol, razglasijo in izpeljejo.
3. Voditi obravnave o razširitvi in ureditvi obstoječih šol in ustanovitvi novih. Skrbeti za šolske stavbe in opremo šolskih prostorov, popravljati in potrjevati šolske napovedi (fasijske).
4. Opravljati višje državno nadzorstvo nad krajevnimi šolskimi fondi in ustanovami, če za to ni bilo ustanovljenih posebnih inštitucij.
5. Skrbeti za šolo in učitelje na gospodarskem in policijskem področju, reševati spore na prvi stopnji glede učnih pripomočkov, plač in nadomestil za oskrbo, če se ta ne izplačujejo iz državnih ali deželnih sredstev.
6. Odločati na prvi stopnji o izbiri učnega jezika.
7. Uporabiti prisilna sredstva za izpeljavo odredb, ki so imele zakonsko podlago, če se je za to pokazala potreba.
8. Odločati o začasnih namestitvi na izpraznjena delovna mesta na šolah.
9. Obravnavati disciplinske prekrške učiteljskega osebja in druge nepravilnosti na šolah in sprejemati odločitve na prvi stopnji oziroma, če je šlo za sporen primer, predlagati reševanje deželnemu šolskemu svetu.
10. Skrbeti za napredovanje dopolnilnega izobraževanja učnega kadra, prirejati okrajne učiteljske konference ter nadzorovati šolske in učiteljske knjižnice.
11. Izdajati službena spričevala učiteljem.
12. Odrejati ustanavljanje krajevnih šolskih svetov, pospeševati njihovo delo in bedeti nad njim.
13. Izvajati šolski nadzor.
14. Po posvetovanju s krajevnim šolskim svetom določati kraju primeren čas za šolske počit-

nice.

15. Dajati višjim šolskim oblastem pojasnila, mnenja, nasvete in periodična šolska poročila.

Okrajni šolski svet se je sestel najmanj enkrat na mesec. V primeru potrebe in če sta to zahtevala najmanj dva člava, je bil predsednik dolžan sklicati izredno sejo. V zelo nujnih primerih je lahko predsednik odločal tudi sam, vendar je moral nato naknadno dobiti soglasje šolskega sveta o svoji odločitvi. Za veljavnost sklepov je bila potrebna navzočnost predsednika in vsaj polovice članov. Če je bil izid glasovanja o določeni zadevi neodločen, je o rešitvi odločil predsednikov glas; predsednik je imel tudi pravico zaustaviti izvedbo sklepov sveta, ki so bili v nasprotju z obstoječo zakonodajo in zaprositi deželni šolski svet, da odloči v sporni zadevi. V primerih, ko so obravnavali zadeve, pri katerih je šlo za osebne koristi člana sveta, ta pri obravnavi ni smel sodelovati. Pritožbe na sklepe in delo okrajnega šolskega sveta je reševal deželni šolski svet; vložiti pa jih je bilo potrebno pri okrajnem šolskem svetu in so imele odložno moč, če so bile vložene v štirinajstih dneh po sprejetju sporne odločitve.

Okrajne šolske inšpektorje je na predlog deželnega šolskega sveta imenoval minister za bogočastje in uk za dobo šestih let. Na podlagi zakona z dne 25. maja 1808 je imel pravico nadzorovati tudi verski pouk. Okrajni šolski inšpektor je periodično obiskoval in nadzoroval posamezne šole. V primeru didaktično-pedagoških napak in eventualnih manjših nepravilnosti je lahko takoj ukrepal in izdal ustna navodila.

Njegova naloga je bila tudi sklicevanje in vodenje okrajnih učiteljskih konferenc.

Pri šolski inšpekciji je moral biti pozoren predvsem na:

- kakovost in kvaliteto opravljenega dela krajevnih šolskih nadzornikov,
- upoštevanje zakonskih predpisov pri sprejemanju in odpuščanju otrok,
- delavnost in sposobnost učiteljev ter njihov odnos do šole,
- red, disciplino in čistočo v šoli,
- vsebino učnega načrta, učno metodo in na napredovanje otrok v celoti kakor tudi pri posameznih predmetih,
- uporabo učil in učnih pripomočkov ter na opremo šolskih prostorov,
- gospodarstvo šole in višino učiteljskih prejemkov.

Pri nadzorovanju privatnih šol in vzgajališč je moral biti inšpektor še posebej pozoren na to, kako navedeni zavodi upoštevajo predpise in če delujejo v skladu s prejetimi pooblastili.

O opravljeni inšpekciji je bil dolžan napisati poročilo, ki ga je okrajni šolski svet skupaj z ustreznimi sklepi poslal na deželni šolski svet; ta

je določene podatke uporabil za izdelavo poročila, ki ga je poslal ministru za bogočastje in uk.

Za svoje delo je okrajni šolski inšpektor dobival povprečne dnevnice iz državnih sredstev.

Deželni šolski svet

Deželni šolski svet je bil najvišja šolska nadzorna oblast v deželi; njemu so bili podrejeni okrajni šolski sveti, šole in vzgojni zavodi za učitelje ljudskih šol, javne in privatne šole na stopnji gimnazij, realnih gimnazij in realk ter vse tiste učne ustanove, ki so bile neposredno podrejene ministru za bogočastje in uk.

Deželni šolski svet je bil sestavljen iz:

1. **predsednika**, ki je bil deželni glavar ali od njega imenovan namestnik,
2. **dveh članov**, ki ju je iz svoje srede izvolil deželni odbor,
3. **člana**, ki ga je izvolil občinski svet deželnega glavnega mesta (Gradec),
4. **člana**, ki je bil član namestništva,
5. **dveh deželnih šolskih nadzornikov**,
6. **dveh katoliških in evangeličanskega duhovnika**,
7. **dveh predstavnikov učiteljskega stanu**.

Člane pod številko 4, 5, 6, 7 je imenoval cesar po nasvetu ministra za bogočastje in uk. Posebna zahteva je bila, da je moral eden od deželnih šolskih inšpektorjev v celoti obvladati slovenski jezik.

Deželni šolski svet je pokrival v zadevah njemu podložnih šol dotodanje področje upravne deželne oblasti, ne da bi oviral višjim cerkvenim oblastem z zakonom z dne 25. maja 1868, št. 48, dane pravice. Poleg tega je moral še:

1. Nadzorovati delo okrajnih in krajevnih šolskih svetov in voditi učiteljska.
2. Potrjevati direktorje in učitelje na srednjih šolah, ki so jih vzdrževale občine, ne da bi pri tem kratil posebne pravice občinam, korporacijam in privatnim osebam.
3. Dajati izvedensko mnenje o učnih načrtih, učilih in učbenikih za srednje in strokovne šole.
4. Podajati letna poročila o stanju vsega šolstva v deželi ministru za bogočastje in uk.
5. Odločati v primeru pritožb proti odločitvam okrajnih šolskih svetov.

Sklicovanje sej deželnega šolskega sveta in njegovo delovanje je potekalo po podobnem poslovniku kot pri okrajnih šolskih svetih.

Za neposreden nadzor nad didaktično-pedagoškim delom šolskih vodstev kakor tudi krajevnih in okrajnih šolskih svetov sta bila imenovana deželna šolska inšpektorja, ki sta dobila navodila za svoje delo neposredno od ministra za bogočastje in uk.

Po sprejetju zakona o šolskem nadzorovanju, 8. februarja 1869 in ustanovitvi z njim predpisanih institucij so na področju šolskega nadzorstva prenehale delovati cerkvene višje oblasti,

višji šolski nadzorniki, politične deželne oblasti (njihovo funkcejo je poslej opravljal deželni šolski svet), politične okrajne oblasti in okrajni šolski nadzorniki (nadomestili so jih okrajni šolski sveti), krajevni dušni pastirji in krajevni konkurencijski odbori (njihovo delo so poslej opravljali krajevni šolski sveti).

Šolske svete so začeli ustanavljati kmalu po sprejetju zakona. S svojim delom so v glavnem začeli leta 1870 in so brez večjih zakonskih sprememb delovali do maja 1927, ko je bila sprejeta uredba o krajevnih in oblastnih šolskih odborih za osnovne in meščanske šole. Na osnovi tega predpisa so bili s 1. junijem 1927 ustanovljeni:

- krajevni šolski odbori v vseh krajih, kjer je bila osnovna ali meščanska šola in
- oblastni šolski odbori na sedežu županijske oblasti v vsaki oblasti.

Tudi šolski odbori so bili delno imenovani in delno voljeni, njihova dejavnost pa se je v določenem pogledu razširila in prilagodila novim političnim razmeram.

Krajevni šolski odbori

Krajevni šolski odbor je bil ustanovljen v vsakem kraju z meščansko ali osnovno šolo; del odbora so sestavljali člani, ki so prišli v odbor po položaju, del članov pa je volil odbor upravne občine. Sestajal se je redno enkrat na mesec ali po potrebi, če je to zahtevala tretjina članov. Seje so morale biti sklicane s pismenim vabilom in so bile obvezne. Sklepe so sprejemali, če je bilo prisotnih več kot polovica članov, veljavni pa so bili, če jih je sprejela večina prisotnih.

Krajevni šolski odbor so sestavljali:

- **predsednik upravne občine (župan)** ali njegov namestnik,
- **upravitelj osnovne šole**, ki je bil obenem tudi zapisnikar šolskega odbora,
- **občinski zdravnik in občinski inženir**, če sta bila na sedežu krajevnega šolskega odbora,
- **pet pismenih ohčanov**, ki naj bi bili po možnosti odborniki v šolsko občino vključenih krajev.

Krajevni šolski odbor je imel naslednje naloge:

1. Skrbel je, da je upravna občina izpolnjevala svoje dolžnosti, ki so bile predpisane s to odredbo, med drugim tudi, da je pravočasno vključila v svoj proračun proračunsko sprejeta sredstva krajevnega šolskega odbora.
2. Poskrbel je za vsakoletni popis šoloobveznih otrok, vodil evidenco nad priseljenimi in odseljenimi šolarji, skrbel za obleko, obutev, hrano in zdravila siromašnih otrok. Skrbel, da so šoloobvezni otroci redno obiskovali pouk in obravnaval neopravičene izostanke ter izrekal kazni, ki jih je izvrševal predsednik upravne občine tistega kraja, v katerem je bila

- šola; za starše oziroma skrbnike, ki predpisane kazni niso mogli plačati, je bil predviden zapor z opravljanjem občinskih del.
3. Bedel je nad materialnim stanjem šole in sestavljal letne proračune za njeno vzdrževanje; sprejemal in potrjeval poročila o stanju šolske blagajne; poskrbel, da je šola ustrezno shranila denar, ki ga ni potrebovala za tekoče vzdrževanje; skrbel za ustanavljanje in povečevanje šolskih fondov in nabavljal kurjavo za šolo in šolskega upravitelja.
 4. Podpiral je vse dejavnosti, ki so koristile šoli in ljudski prosveti in so pomagale pri vzgoji in izobraževanju (šolski izleti, proslave, knjižnice, učiteljske seje, roditeljski sestanki, zdravje otrok...)
 5. Izpolnjeval je predpise višjih šolskih oblasti in jim dajal predloge za izboljšanje šolskih razmer, ni pa imel enakih pooblastil tudi kar se tiče učne metode.

Svoje naloge je krajevni šolski odbor opravljal brezplačno. Predvidena je bila le finančna nagrada za delo blagajnika in v nekaterih primerih tudi za zapisnikarja.

Oblastni šolski odbor

Na sedežu posamezne oblasti je deloval oblastni šolski odbor, v katerem so bili:

- veliki župan ali njegov namestnik,
- prosvetni inšpektor,
- oblastni šolski nadzornik,
- oblastni sanitetni referent in oblastni gradbene sekcije,
- rektor višje pedagoške šole, ravnatelj učiteljske ali druge srednje šole, če v kraju ni bilo učiteljske in meščanske šole,
- vodja krajevne finančne uprave,
- sreski šolski nadzornik,
- dva ravnatelja osnovnih šol, ki ju je imenoval prosvetni oddelk zadevne oblasti,
- voljeni predstavniki srezov; iz vsakega sreza po en pismen državljan, ki ga je na rednem zasedanju izvolila oblastna skupščina.

Oblastni odbor se je delil na širši in ožji šolski oblastni odbor. Ožjega so sestavljali predsednik, podpredsednik, zapisnikar, blagajnik in vsi člani, ki so prebivali na sedežu oblasti, širšega pa še vsi ostali naštetih člani.

Širši oblastni odbor se je sestajal najmanj dvakrat na leto (redne seje) in po potrebi ter v primeru, če je to zahtevala najmanj tretjina članov (izredne seje).

Sklepi so bili veljavni, če je bilo prisotnih več kot polovica članov in če je zanje glasovala večina prisotnih.

Oblastni šolski odbor je imel naslednje dolžnosti:

1. Nadziral je delo krajevnih šolskih odborov, pregledoval in potrjeval njihove proračune ter blagajniško poslovanje. Obravnaval in reševal

je spore med učitelji, ravnatelji in krajevnimi šolskimi odbori.

2. Ministrstvu za prosveto je predlagal formiranje in eventualne spremembe šolskih občin.
3. Skrbel je za novogradnje in adaptacije šolskih poslopij ter za ustanovitev in povečanje stalnega oblastnega fonda, v katerem se je zbiral denar za zidanje šol in pospeševanje prosvete.
4. Nadziral je imovino in fonde vseh osnovnih in meščanskih šol v oblasti. Podpiral je nahavo potrebne šolske opreme in učil ter moralno in materialno podpiral tečaje za nepismene in strokovne šolske izlete.
5. Izdelal je letni proračun oblastnega šolskega odbora, ki ga je potrjevalo ministrstvo za prosveto.

Šolski odbori so vodili lastno poslovanje; blagajniško poslovanje je vodil blagajnik, ostalo pa tajnik. Arhiv so shranjevali krajevni šolski odbori v tisti šoli, kjer so imeli seje, oblastni šolski odbor pa v poslopiju, kjer je deloval.

Ta uredba je veljala do leta 1930, ko je bil sprejet Zakon o narodnih šolah. Ukinjeni so bili oblastni šolski odbori in vpeljan banovinski šolski odbor. Poslej so bedeli nad vzgojo in izobraževanjem na področju Dravske banovine:

- sreski šolski nadzorniki,
- banovinski šolski nadzornik,
- krajevni šolski odbori in
- banovinski šolski odbor.

Sreski šolski nadzorniki so bili strokovni referenti splošnih upravnih oblasti. Nameščal, premeščal in razreševal jih je minister za prosveto in so morali ustrezati s tem zakonom predpisanim pogojem (izobrazba, praksa, strokovnost). S svojo dejavnostjo so pokrivali področje, na katerem je službovalo 50 do 150 učiteljev, oziroma je bilo na njem določeno število učnovzgojnih ustanov - pač glede na teren in prometne zveze.

Banovinski šolski nadzornik je bil vodja oddelka za osnovno šolstvo pri prosvetnem oddelku banske uprave.

Krajevni šolski odbor

Članstvo v krajevnem šolskem odboru in njegove naloge se v bistvu niso kaj veliko spremenile in so bile v splošnem enake kot v predpisu iz leta 1927, novo je bilo predvsem to, da je bil za mesta z nad 30.000 prebivalci predpisan krajevni šolski odbor, katerega člani so bili: predsednik občine, nadzorniki mestnih šol, upravitelj učiteljske in meščanske šole (če sta ti dve šoli delovali v kraju), šolski zdravnik, občinski inženir, dva po činu najstarejša ravnatelja in ravnateljica v kraju obstoječih osnovnih šol, pet članov občinskega odbora ali mestnega zastopa.

Banovinski šolski odbor

Na področju banovine je deloval banovinski šolski odbor, ki so ga sestavljali:

- banov pomočnik,
- načelnik prosvetnega oddelka,
- banovinski šolski nadzornik,
- vodja oddelka za srednje šolstvo pri oddelku za prosveto,
- trije referenti banske uprave: sanitetni, kmetijski in tehnični,
- predstavniki (ravnatelji) šol, ki so bile ustanovljene na sedežu banske uprave: učiteljsišče, srednja šola, meščanska šola in osnovna deška ter dekliška šola,
- uradnik najvišje finančne oblasti in
- pet državljanov, ki jih je imenoval ban.

Banovinski šolski odbor je bil sestavljen iz članov, ki so prišli v odbor po položaju, in imenovanih odbornikov; delil se je na širši in ožji odbor. Delo ožjega odbora je odredjal širši odbor.

Skupaj z banovinskim šolskim nadzornikom je banovinski šolski odbor opravljal delo, ki ga je do tedaj opravljal oblastni šolski odbor.

Delovanje omenjenih šolskih odborov se po tem predpisu vse do leta 1941 (zakonsko) ni kaj bistveno spremenilo.

VIRI

1. Deželni zakonik in ukazni list za vojvodstvo Štajersko, 1869/V, str. 21, št. predpisa 11, Postava od 8. februarja 1869 veljavna za vojvodino Štajersko o šolskem ogledovanju;
2. Službene Novine kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca, št. 100/XXV, 7/5-1927, št. uredbe 222, Uredba o krajevnih

in oblastnih šolskih odborih za osnovne in meščanske šole;

3. Uradni list kraljevske banske uprave Dravske banovine, 1/25, 28-1/1930, št. predpisa 110, Zakon o narodnih šolali, poglavje VIII - Uprava in nadzorstvo.

ZUSAMMENFASSUNG

SCHULRÄTE UND -AUSSCHÜßE IN DEN JAHREN 1869-1941

IVANKA ZAJC-CIZELJ

Im Jahre 1869 wurde das dritte Grundschulgesetz verabschiedet, das das Schulwesen und auch die Schulaufsicht völlig reformierte. Die Aufsicht über die Erziehung und Ausbildung ging so aus den kirchlichen in profane Hände über. Es wurden profane Inspektoren angestellt und Schulräte gegründet. Seine Mitglieder wurden teils ernannt oder wurden zu Ratmitglieder laut ihrer Funktion und teils gewählt. Im Gebiet eines einzelnen Landes wirkten Orts-, Bezirks und Landeseschulrat. Diese waren bis 1927 tätig, als sie durch die Verordnung über Orts- und Gebietschulausschüsse für Grund- und bürgerliche Schulen aufgehoben wurden. Das letzte Wort in diesem Bereich bedeutete aber das Gesetz über Volksschulen, das die Tätigkeit der Schulausschüsse und ihre Zusammensetzung den Verhältnissen anpaßte - statt der Gebietsausschüsse wurden Banatausschüsse gegründet. Es verringerte sich aber auch der Demokratiegrad, denn der Banatausschuß hatte kein gewähltes Mitglied.

F. Küke, litografija fasade Višje realke v Ljubljani (po načrtu Aleksandra Bellonia), 1871
 Zgodovinski arhiv Ljubljana, LJU 185, Realna gimnazija v Ljubljani, a.e. 329